

- Lelystad -

SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN DE
"STRUCTUURENQUÊTE BEDRIJVEN MET
VOLLEGRONDS GROENTEN 1977/78"

- Gelderland -

(oorspronkelijke gegevens CBS)

ing. H. Preuter

Woord vooraf

In de periode november 1977 tot maart 1978 werd door het Centraal Bureau voor de Statistiek een structuurenquête op bedrijven met vollegrondsgroenten ingesteld. Deze enquête was zorgvuldig voorbereid in een werkgroep waarin ook het Proefstation voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de Vollegrond vertegenwoordigd was.

Het doel was het verkrijgen van een beter inzicht in de omstandigheden waaronder en de wijze waarop de produktie van groenten in de vollegrond plaatsvindt.

De enquête werd uitgevoerd door de Stichting tot Uitvoering van Landbouwmaatregelen. Een publikatie met landelijke cijfers en een aantal uitkomsten voor de teeltcentra is inmiddels door het CBS uitgebracht. Daarnaast is uitvoeriger tabellenmateriaal per provincie en deze teeltcentra beschikbaar.

Het PAGV heeft dit materiaal geselecteerd en voor een aantal gebieden per teeltgebied of provincie vastgelegd, met als doel de betrokken regio's zo goed mogelijk over de resultaten te informeren.

Afdeling Bedrijfssynthese

1.	Opzet en samenvatting	3
1.1.	Opzet van de enquête	3
1.2.	Aantal bedrijven naar grootteklassen en bedrijfstypen	4
1.3.	Samenvatting	5
2.	Aandeel groenten in de vollegrond en andere agrarische activiteiten . . .	8
2.1.	Bedrijven naar aandeel groenten in de vollegrond in de totale sbe per bedrijf	8
2.2.	Oppervlakte groenten in de vollegrond naar totale sbe per bedrijf voor groenten in de vollegrond en voor andere agrarische activiteiten	9
3.	Oppervlakte van de groentegewassen	13
3.1.	Oppervlakte gewassen naar aandeel groenten in de vollegrond en andere agrarische activiteiten	13
3.2.	Oppervlakte per gewas	14
4.	Contractteelt, huur of ruil	16
4.1.	Contractteelt	16
4.2.	Huur of ruil	16
4.3.	Belangrijkste vollegrondsgroentegewas op gehuurde of door ruil verkregen grond	17
5.	Rechtspositie en arbeidskrachten	18
5.1.	Rechtspositie	18
5.2.	Leeftijd en opvolging	19
5.3.	Arbeidskrachten	19
5.4.	Arbeidsjaareenheden	21
6.	Waterbeheersing	23
6.1.	Gemiddelde slootwaterstand en drainagesysteem	23
6.2.	Wijze van watervoorziening	23
6.3.	Belangrijkste oorzaak niet tijdig beregenen	25
7.	Verkaveling, ontsluiting en bereikbaarheid	27
7.1.	Verkaveling	27
7.2.	Ontsluiting	27
7.3.	Bereikbaarheid hoofdbedrijfsgebouw en krachtstroom	28
7.4.	Bereikbaarheid groenten in de vollegrond vanaf het hoofdbedrijfsgebouw .	29

8.	Trekkers en gebruik van loonwerk	31
8.1.	Trekkers	31
8.2.	Gebruik van loonwerk	32
9.	Wijze van oogsten	34
9.1.	Belangrijkste wijze van oogsten van enkele groentegewassen	34
9.2.	Belangrijkste wijze van verzamelen van enkele groentegewassen	35
9.3.	Belangrijkste wijze van trekken van witlof	36
10.	Bewaarruimte en wijze van langdurig bewaren	39
10.1.	Bewaarruimte	39
10.2.	Belangrijkste wijze van langdurig bewaren	40
11.	Bijlagen	42
11.1.	Structuurenquête bedrijven met vollegrondsgroenten 1977	42
11.2.	Indeling van gewassen naar groepen	45

1. Opzet en samenvatting

1.1. Opzet van de enquête

De structuurenquête bedrijven met vollegrondsgroenten is de vierde in een reeks, die tot doel heeft aanvullende gegevens op die van de jaarlijkse algemene landbouwtelling te verschaffen. Deze extra gegevens hebben vooral betrekking op de bedrijfsvoering en moderniteit van de bedrijven, waarbij het accent ligt op de arbeidsbezetting, de specifieke bedrijfsuitrusting, de verkaveling en ontsluiting van het areaal groenten in de vollegrond en de wijze van watervoorziening.

In tegenstelling tot de voorafgaande enquêtes op melkveebedrijven, akkerbouwbedrijven en glasbedrijven was deze enquête niet zozeer gericht op een groep min of meer gelijksoortige bedrijven, als wel op bedrijven die, ongeacht het bedrijfstype, voldeden aan twee criteria: totale bedrijfsomvang van ten minste 30 standaardbedrijfseenheden (sbe) en 0,50 ha of meer groenten in de vollegrond. Bedrijven, die als groenten in de vollegrond uitsluitend zaai-uien, zilveruitjes of groen te oogsten erwten of uitsluitend een combinatie van deze gewassen teelden, bleven buiten beschouwing.

De enquête heeft vooral tot doel gegevens te leveren welke een indruk kunnen geven van de omstandigheden waaronder en de wijze waarop de teelt van groenten in de vollegrond plaatsvindt.

De enquête werd gehouden in de periode november 1977 tot maart 1978. In enkele districten heeft de opname door middel van een steekproef plaatsgevonden. In Gelderland zijn 655 bedrijven in de enquête betrokken. De oppervlakte groenten in de vollegrond was op deze bedrijven 1252 ha.

Bij de verwerking werd de op de bedrijven verkregen informatie in relatie gebracht tot enkele uikomsten van de metelling 1977. De modellen van de gebruikte formulieren zijn in bijlage 11.1 gegeven.

De bedrijven werden op grond van deze metelling ingedeeld in de volgende bedrijfstypen:

- vollegrondsgroentenbedrijven
- glasgroentenbedrijven
- glasgroenten/vollegrondsgroentenbedrijven
- bloembollenbedrijven
- overige eenjarige vollegrondsteeltbedrijven
- overige tuinbouwbedrijven
- veehouderijbedrijven
- akkerbouwbedrijven
- gecombineerde bedrijven

Bij het vaststellen van de bedrijfstypen zijn de volgende uitgangspunten aangehouden:

Elke enkelvoudig genoemde produktierichting of agrarische sector omvat ten minste 60% van de totale sbe per bedrijf. Bij glasgroenten/vollegrondsgroenten-bedrijven heeft elk van beide produktierichtingen 20 tot 60% van de totale sbe, terwijl de som van beide onderdelen ten minste 60% van de totale sbe omvat. Bij de gecombineerde bedrijven heeft elk van de agrarische sectoren veehouderij, akkerbouw en tuinbouw minder dan 60% van de totale sbe.

Bij de overige eenjarige vollegrondsteeltbedrijven omvat uitsluitend het totaal van alle eenjarige vollegrondsteelten (groenten, tuinbouwzaden, bloemkwekerijgewassen en bloembollen) ten minste 60% van de totale sbe. Tot de overige tuinbouwbedrijven behoren de bedrijven waarbij het totaal van alle tuinbouwteelten (de eerder genoemde eenjarige vollegrondsteelten plus fruit, boomkwekerijgewassen en champignons) minstens 60% van de totale sbe bedraagt en die niet tot een eerder genoemd bedrijfstype behoren.

De groenten in de vollegrond zijn ingedeeld naar: uigewassen, koolgewassen, blad-, stengel- en vruchtgewassen, wortel- en knolgewassen, peulvruchten en overige gewassen. Een opsomming van de gewassen in elke groep is in bijlage 11.2 gegeven. De oppervlakte groenten in de vollegrond en zaai-uien in Gelderland bedroeg bij de metelling 1977 1325 ha. Van de zaai-uien zijn 13 ha (35%) niet in de structuurenquête opgenomen en van de groen te oogsten erwten 3 ha (7%).

1.2. Aantal bedrijven naar grootteklassen en bedrijfstypen

De grootteklassen zijn ingedeeld naar standaardbedrijfseenheden (sbe).

In tabel 1.1 is een overzicht gegeven van het aantal bedrijven naar grootteklassen en bedrijfstypen.

Tabel 1.1. Aantal bedrijven naar grootteklassen en bedrijfstypen.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven per grootteklasse						
		vollegronds- groenten- bedrijven	glas- groenten- bedrijven	glasgr./vollegr. groenten- bedrijven	overige tuinbouw- bedrijven	veehou- derij- bedrijven	akker- bouw- bedrijven	gecombi- neerde bedrijven
<u>grootteklassen:</u>								
30-< 70 sbe	195	26	19	29	11	3	1	12
70-<130 sbe	197	11	40	11	17	12	1	9
130-<210 sbe	166	4	39	10	25	10	5	8
210-<350 sbe	79	4	22	5	29	16	3	22
350 sbe en meer	18	6	11	-	50	11	6	17
totaal	655	12	30	15	20	9	2	11

Uit tabel 1.1 blijkt dat het aantal vollegrondsgroentenbedrijven 12% is van het totaal aantal bedrijven. Deze bedrijven komen vooral voor in de grootteklassen van 30- < 70 sbe.

De glasgroentenbedrijven komen naar verhouding meer voor in de grootteklassen van 70- < 210 sbe en de veehouderij- en akkerbouwbedrijven in de grootteklassen van 70 sbe en groter.

De gecombineerde bedrijven zijn iets sterker vertegenwoordigd in de grootteklassen van 210 sbe en meer.

1.3. Samenvatting

In tabel 1.2 is een aantal gegevens per bedrijfsgrootteklasse samengevat.

Uit tabel 1.2 blijkt dat er een duidelijk verband bestaat tussen de bedrijfsoppervlakte en het aantal standaardbedrijfseenheden. Van de bedrijven van 30- < 70 sbe heeft 51% een bedrijfsoppervlakte van < 2 ha, van de bedrijven van ≥ 350 sbe heeft 61% een bedrijfsoppervlakte van ≥ 15 ha.

De oppervlakte groenten in de vollegrond per bedrijf is gemiddeld 1,91 ha. De oppervlakte groenten in de vollegrond per bedrijf is het grootste op de vollegrondsgroentenbedrijven.

De blad- en stengelgewassen komen vooral voor op de kleinere bedrijven en de peulvruchten op de bedrijven van 350 sbe en groter.

De contractteelt komt meer voor op de grotere bedrijven. Het huren of ruilen van gronden voor de groenteteelt in de vollegrond is op de kleinere bedrijven van enige betekenis.

De exploitatie van de bedrijven vindt voor 89% als persoonlijke onderneming van het bedrijfshoofd plaats. De maatschap of andere samenwerkingsvorm is van vrij veel betekenis op de bedrijven van 350 sbe en meer.

De oppervlakte groenten in de vollegrond is gemiddeld 2,2 ha per arbeidsjaareenheid (aje).

Op 78% van de bedrijven is geen drainagesysteem aanwezig. Het percentage gedraineerde bedrijven is bij de bedrijven van 70- < 350 sbe iets hoger.

Op 82% van de bedrijven is voldoende beregeningsapparatuur aanwezig.

Op 46% van het aantal bedrijven is 1 trekker aanwezig. Het aantal trekkers per bedrijf is hoger op de grotere bedrijven.

Het inschakelen van een loonwerker voor uitsluitend de grondbewerking komt op 49% van het aantal bedrijven voor. Op de kleinere bedrijven gebeurt dit meer dan op de grotere bedrijven.

Het machinaal oogsten van de gewassen komt op de grotere bedrijven meer voor dan op de kleinere bedrijven.

Tabel 1.2. Samenvatting van de gegevens per grootteklasse (1).

omschrijving	bedrijfs-grootteklasse in sbe					totaal
	30-<70	70-<130	130-<210	210-<350	≥350	
<u>aantal bedrijven</u>	195	197	166	79	18	655
waarvan in %:						
vollegrondsgroentenbedrijven	26	11	4	4	6	12
glasgr. en glasgr./vollegrondsgroentenbedrijven	48	51	49	27	11	45
overige tuintbouwbedrijven	11	17	25	29	50	20
veehouderij- en akkerbouwbedrijven	4	13	15	19	17	11
gecombineerde bedrijven	12	9	8	22	17	11
<u>totale bedr.opp. in % van het aantal bedrijven per sbe-klasse</u>						
<2 ha	51	43	32	11	11	38
2-<5 ha	38	28	34	22	11	31
5-<15 ha	10	23	21	30	17	20
≥15 ha	1	6	13	37	61	11
<u>gem.opp. groenten in de vollegrond in ha per bedrijf</u>						
<30% sbe van totaal sbe in groenten vollegrond	0,94	0,95	1,16	2,05	4,93	1,35
30-<60% sbe van totaal sbe in groenten vollegrond	1,22	2,12	3,73	5,54	6,00	2,21
≥60% sbe van totaal sbe in groenten vollegrond*	2,48	4,43	7,17	7,33	26,00	3,78
totaal	1,48	1,61	1,89	2,82	6,22	1,91
* vollegrondsgroentenbedrijven						
<u>bouwplan in % van oppervlakte groenten in de vollegrond</u>						
uigewassen	4	3	2	2	3	3
koolgewassen	22	25	25	23	20	23
blad- en stengelgewassen	41	43	42	36	16	39
wortel- en knolgewassen	22	22	22	24	19	22
peulvruchten	11	6	8	14	44	12
overige	1	1	1	0	-	0
<u>in % van aantal bedrijven</u>						
bedrijven met contractteelt	6	5	12	35	22	11
bedrijven met ≥30% huur of ruil voor groenten in de vollegrond	12	11	11	9	6	11
<u>rechtspositie in % van aantal bedrijven</u>						
rechtspersoon	2	3	2	4	6	2
persoonlijke onderneming bedrijfshoofd	93	93	85	80	72	89
maatschap of andere samenwerkingsvorm	7	5	14	16	23	9
<u>arbeid voor groenten in de vollegrond</u>						
arbeidsjareenheden per bedrijf	0,95	0,96	0,74	0,87	0,61	0,88
groenten vollegrond in ha/aje	1,56	1,68	2,54	3,23	10,18	2,17
<u>drainagesysteem in % van het aantal bedrijven</u>						
open	12	24	25	27	22	21
gesloten	1	1	1	1	-	1
niet aanwezig	87	75	73	72	78	78
<u>beregeningsapparatuur in % van aantal bedrijven</u>						
voldoende	81	83	85	73	78	82
onvoldoende	9	8	5	7	11	8
niet aanwezig	11	9	10	20	12	11
<u>gebruik van trekkers in % van aantal bedrijven</u>						
geen trekker	10	5	2	4	6	5
1 trekker	50	47	40	47	33	46
2 trekkers	35	41	44	34	39	39
3 en meer trekkers	6	8	15	15	22	11
<u>loonwerk in % van aantal bedrijven</u>						
geen loonwerk	20	29	26	24	33	25
uitsluitend grondbewerking	58	47	48	38	33	49
overige werkzaamheden	19	15	22	33	35	21
alle werkzaamheden	4	9	4	5	-	5

Tabel 1.2. Samenvatting van de gegevens per grootteklasse (2).

omschrijving	bedrijfsomroette in sbe					totaal
	30-<70	70-<130	130-<210	210-<350	≥350	
<u>machinaal oogsten in % van aantal bedrijven met het betreffende gewas</u>						
stamslabonen	+ ¹⁾	+	50	70	+	42
witlofwortelen	45	57	65	90	+	62
spruitkool	25	39	65	75	+	50
¹⁾ minder dan 10 bedrijven						
<u>verzamelen in groot fust of in bulk in % van het aantal bedrijven met het betreffende gewas</u>						
prei	6	3	1	13	+ ¹⁾	4
sluitkool	16	26	26	15	+	21
winterwortelen	18	13	25	+	+	18
¹⁾ minder dan 10 bedrijven	5	2	5	14	+	5
<u>trekken van witlof in % van het aantal bedrijven</u>						
zonder trek	58	65	79	91	94	71
trekschuur	8	8	6	3	6	7
kas	17	21	14	6	-	16
vollegrond	18	6	1	-	-	8
oppervlakte in ha per bedrijf	0,73	0,99	1,29	1,57	2,00	0,95

De oppervlakte getrokken witlof is gemiddeld 0,95 ha per bedrijf. Het trekken in de vollegrond komt vooral voor op de kleinere bedrijven.

2. Aandeel groenten in de vollegrond en andere agrarische activiteiten

2.1. Bedrijven naar aandeel groenten in de vollegrond in de totale sbe per bedrijf

De bedrijven met groenten in de vollegrond zijn naar aandeel van de groenten in de vollegrond in het totale aantal sbe per bedrijf als volgt onderscheiden:

- bedrijven met <30% groenten in de vollegrond in totaal aantal sbe;
- bedrijven met 30-60% groenten in de vollegrond in totaal aantal sbe;
- bedrijven met ≥60% groenten in de vollegrond in totaal aantal sbe.

In tabel 2.1 is een overzicht gegeven van het aantal bedrijven naar aandeel van de groenten in de vollegrond in het totaal aantal sbe per bedrijf.

Tabel 2.1. Bedrijven naar aandeel groenten in de vollegrond in de totale sbe per bedrijf.

omschrijving	aantal bedrijven	aandeel groenten vollegrond in % van totaal aantal sbe per bedrijf					
		<30		30-60		≥60	
		aantal bedrijven	in %	aantal bedrijven	in %	aantal bedrijven	in %
<u>grootteklassen</u>							
30-< 70 sbe	195	46	24	99	51	50	26
70-<130 sbe	197	127	64	49	25	21	11
130-<210 sbe	166	127	77	33	20	6	4
210-<350 sbe	79	63	80	13	16	3	4
350 sbe en meer	18	15	83	2	11	1	6
totaal	655	318	58	196	30	81	12
<u>opp.groenten vollegrond</u>							
0,5-< 1 ha	311	251	81	56	18	4	1
1 -< 2 ha	202	91	45	81	40	30	15
2 -< 3 ha	58	17	29	25	43	16	28
3 -< 4 ha	36	12	33	11	31	13	36
4 -< 5 ha	19	4	21	12	63	3	16
5 -< 7 ha	20	2	10	8	40	10	50
7 -<10 ha	7	-	-	3	43	4	57
15 ha en meer	2	1	50	-	-	1	50

Uit tabel 2.1 blijkt dat op 58% van het aantal bedrijven de groenten in de vollegrond minder dan 30% van het totale aantal sbe per bedrijf leveren. Deze bedrijven vallen vooral in de groep met een oppervlakte van 0,5 tot <1 ha groenten in de vollegrond per bedrijf.

De bedrijven met een aandeel van 30-60% groenten in de vollegrond in het totale aantal sbe per bedrijf zijn vrij regelmatig over de oppervlaktegroepen van ≥1 ha verdeeld. De vollegrondsgroentenbedrijven (≥60%) hebben meestal een grotere oppervlakte groenten in de vollegrond dan de beide andere groepen.

2.2. Oppervlakte groenten in de vollegrond naar totale sbe per bedrijf voor groenten in de vollegrond en voor andere agrarische activiteiten

Onder grond in gebruik voor de teelt van groenten in de vollegrond worden die stukken cultuurgrond verstaan, die in 1977 voor één of meer teelten groenten in de vollegrond in gebruik zijn geweest. Hiertoe worden niet gerekend arealen, waarover het bedrijf niet het feitelijke beheer heeft gevoerd, zoals zaaiklaar verhuurd land.

Opgenomen is het totale areaal (som van het aantal teelten) per gewas dat is geteeld en oogstrijp is geworden in het seizoen 1 mei 1977 - 30 april 1978.

Buiten beschouwing bleef de oppervlakte groentegewassen, waarvan een belangrijk gedeelte van de teeltperiode plaatsvond onder glas en waarvan het glas werd gelicht voordat met de oogst werd begonnen.

In tabel 2.2 is de oppervlakte vollegrondsgroenten gegeven naar aandeel van de totale sbe per bedrijf voor groenten in de vollegrond en voor andere agrarische activiteiten.

Tabel 2.2. Oppervlakte groenten in de vollegrond naar aandeel van de totale sbe per bedrijf voor groenten in de vollegrond en andere agrarische activiteiten.

omschrijving	totale oppervlakte in ha	in % van de oppervlakte per combinatie					
		ui- gewassen	kool- gewassen	blad- en stengel- gewassen	wortel- en knol- gewassen	peul- vruchten	overige gewassen
<u>groenten vollegrond <30%</u>							
overige tuinbouw vollegrond $\geq 50\%$	29	3	21	69	3	3	-
tuinbouw onder glas $\geq 50\%$	248	2	23	55	16	5	0
akkerbouw $\geq 50\%$	35	8	8	8	53	22	-
veehouderij $\geq 50\%$	98	2	20	24	38	14	1
geen van de 4 activiteiten $\geq 50\%$	102	1	11	13	21	55	-
subtotaal	512	2	19	38	23	18	0
<u>groenten vollegrond 30-60%</u>							
overige tuinbouw vollegrond $\geq 40\%$	32	0	16	75	3	6	-
tuinbouw onder glas $\geq 40\%$	235	1	28	45	19	6	1
akkerbouw $\geq 40\%$	26	15	7	11	33	33	-
veehouderij $\geq 40\%$	35	0	29	37	17	14	3
geen van de 4 activiteiten $\geq 40\%$	106	4	20	35	25	17	-
subtotaal	434	3	24	42	20	11	0
<u>groenten vollegrond $\geq 60\%$</u>							
overige tuinbouw vollegrond $\geq 25\%$	1	-	-	100	-	-	-
tuinbouw onder glas $\geq 25\%$	66	1	31	43	19	4	-
akkerbouw $\geq 25\%$	5	0	20	20	20	20	20
veehouderij $\geq 25\%$	6	-	33	17	33	0	17
geen van de 4 activiteiten $\geq 25\%$	228	4	31	34	25	5	0
subtotaal	306	3	31	36	24	5	1
totaal	1252	3	23	39	22	12	0

De gemiddelde oppervlakte groenten in de vollegrond per bedrijf is voor de onderscheiden groepen als volgt:

- groenten in de vollegrond <30%:	512 ha: 378 bedr. = 1,35 ha
- groenten in de vollegrond 30-<60%:	434 ha: 196 bedr. = 2,21 ha
- groenten in de vollegrond ≥60%:	306 ha: 81 bedr. = 3,78 ha
totaal:	1252 ha: 655 bedr. = 1,91 ha

Uit tabel 2.2 blijkt dat de blad- en stengelgewassen in oppervlakte het belangrijkste zijn.

Op de bedrijven met overige tuinbouw in de vollegrond bestaan de vollegrondsgroenten voor ca 70% uit blad- en stengelgewassen. Bij de tuinbouw onder glas is dat 40-55% blad- en stengelgewassen. Bij de akkerbouw bestaan de vollegrondsgroenten voor ca 70% uit wortel- en knolgewassen en peulvruchten.

Bij de veehouderij zijn dit voor ca 80% blad- en stengelgewassen, koolgewassen en wortel- en knolgewassen.

In tabel 2.3 is een overzicht per grootteklasse en per oppervlakteklasse gegeven van de oppervlakte groenten in de vollegrond op bedrijven met <30% van de totale sbe per bedrijf voor groenten in de vollegrond en ≥50% voor andere agrarische activiteiten.

Tabel 2.3. Oppervlakte groenten in % van de oppervlakte vollegrondsgroenten op bedrijven met <30% van de totale sbe voor groenten in de vollegrond.

	aantal bedrijven	oppervlakte groenten vollegrond in ha	in % van de oppervlakte groenten vollegrond aandeel groenten vollegrond <30% met aandeel voor andere agrarische activiteiten					gem. opp. in ha per bedrijf
			overige tuinb. vollegrond ≥50%	tuinbouw on- der glas ≥50%	akker- bouw ≥50%	veehou- derij ≥50%	geen van andere activiteiten ≥50%	
grootteklassen								
30-< 70 sbe	46	43	2	65	2	9	21	0,94
70-<130 sbe	127	121	4	65	1	19	11	0,95
130-<210 sbe	127	147	7	62	10	16	6	1,16
210-<350 sbe	63	129	8	33	14	30	15	2,05
350 sbe en meer	15	74	4	9	1	14	72	4,93
totaal	378	512	6	48	7	19	20	1,35
opp. groenten vollegrond								
0,5-< 1 ha	251	205	6	72	1	14	7	0,82
1 -< 2 ha	91	146	8	51	4	27	10	1,60
2 -< 3 ha	17	43	12	37	12	23	16	2,53
3 -< 4 ha	12	44	-	25	30	23	23	3,67
4 -< 5 ha	4	18	-	-	50	28	22	4,50
5 -< 7 ha	2	12	-	-	-	50	50	6,00
15 ha en meer	1	47	-	-	-	-	100	47,00

Uit tabel 2.3 blijkt dat in de grootteklassen tot 350 sbe de combinatie van <30% van het aantal sbe in vollegrondsgroenten en $\geq 50\%$ in de tuinbouw onder glas in oppervlakte het belangrijkste is. Op de bedrijven van 350 sbe en groter is dit de combinatie met de niet genoemde activiteiten. De oppervlakte per bedrijf neemt toe met de bedrijfsgrootte.

In tabel 2.4 is een overzicht per grootteklasse en per oppervlakteklasse gegeven van de oppervlakte vollegrondsgroenten op bedrijven met 30-<60% van de totale sbe per bedrijf voor vollegrondsgroenten en $\geq 40\%$ voor andere agrarische activiteiten.

Tabel 2.4. Oppervlakte groenten in % van de oppervlakte groenten op bedrijven met 30-<60% van de totale sbe voor groenten in de vollegrond.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	oppervlakte groenten vollegrond in ha	in % van de oppervlakte groenten vollegrond					gemiddelde oppervlakte in ha per bedrijf
			aandeel groenten vollegrond 30-<60% met aandeel voor andere agrarische activiteiten					
			overige tuinbouw vollegrond $\geq 40\%$	tuinbouw onder glas $\geq 40\%$	akker- bouw $\geq 40\%$	veehou- derij $\geq 40\%$	geen van andere activiteiten $\geq 40\%$	
<u>Grootteklassen</u>								
30-< 70 sbe	99	121	2	65	2	5	26	1,22
70-<130 sbe	49	104	4	57	4	18	17	2,12
130-<210 sbe	33	123	6	54	6	7	28	3,73
210-<350 sbe	13	72	13	38	18	-	32	5,54
350 sbe en meer	2	12	67	33	-	-	-	6,00
totaal	196	434	7	54	6	8	24	2,21
<u>opp. groenten vollegrond</u>								
0,5-< 1 ha	56	51	6	75	-	4	16	0,91
1 -< 2 ha	81	135	5	61	1	13	19	1,67
2 -< 3 ha	25	74	12	65	4	8	11	2,96
3 -< 4 ha	11	43	-	51	-	23	26	3,91
4 -< 5 ha	12	55	9	49	15	-	27	4,58
5 -< 7 ha	8	51	-	33	25	-	41	6,38
7 -<10 ha	3	25	32	-	-	-	68	8,33

Uit tabel 2.4 blijkt dat tot 350 sbe de combinatie van 30-<60% sbe in de vollegrondsgroenten en $\geq 40\%$ tuinbouw onder glas in oppervlakte het belangrijkste is. Bij de bedrijven van 350 sbe en meer is het de combinatie met overige tuinbouw in de vollegrond.

In tabel 2.5 is een overzicht per gebied gegeven van de oppervlakte groenten in de vollegrond op bedrijven met $\geq 60\%$ van de totale sbe per bedrijf voor groenten in de vollegrond en $\geq 25\%$ voor andere agrarische activiteiten.

Op de combinatie van meer dan 25 ha groenten in de vollegrond en tuinbouw onder glas komt 50% of meer voor van de oppervlakte bloemkool, kropsla en prei.

3.2. Oppervlakte per gewas

In tabel 3.2 is de oppervlakte groenten in de vollegrond per grootteklasse en oppervlakteklasse gegeven.

Tabel 3.2. Oppervlakte groenten in de vollegrond in ha per groep van gewassen.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	totale opp. groenten vollegrond in ha	in % van de oppervlakte groenten vollegrond						gemiddelde oppervlakte groenten vollegrond in ha per bedrijf
			uigewassen	kool- gewassen	blad- en stengelgewassen	wortel- en knolgewassen	peul- vruchten	overig	
<u>grootteklassen</u>									
30- < 70 sbe	195	288	4	22	41	22	11	1	1,48
70- < 130 sbe	197	318	3	25	43	22	6	1	1,61
130- < 210 sbe	166	313	2	25	42	22	8	1	1,89
210- < 350 sbe	79	223	2	23	36	24	14	0	2,82
350 sbe en meer	18	112	3	20	16	19	44	-	6,22
totaal	655	1252	3	23	39	22	12	0	1,91
<u>opp. groenten vollegrond</u>									
0,5- < 1 ha	311	260	2	18	56	15	7	2	0,84
1 - < 2 ha	202	340	3	24	46	20	7	-	1,68
2 - < 3 ha	58	169	2	25	41	18	12	1	2,91
3 - < 4 ha	36	141	3	24	29	34	10	-	3,92
4 - < 5 ha	19	88	5	27	23	33	15	-	4,63
5 - < 7 ha	20	124	2	25	29	33	12	-	6,20
7 - < 10 ha	7	60	2	35	30	30	2	2	8,57
15 ha en meer	2	73	4	18	3	10	67	-	36,50

Uit tabel 3.2 blijkt dat de blad- en stengelgewassen meer voorkomen op de kleinere bedrijven en de peulvruchten meer op de grotere bedrijven.

In tabel 3.3 is de oppervlakte per gewas gegeven per grootte- en oppervlakteklasse.

Tabel 3.3. Oppervlakte per gewas (1).

omschrijving	totaal in ha	in % van de oppervlakte per grootte- of oppervlakteklasse							
		zaai- uien	bloem- kool	rode kool	spruit- kool	witte kool	aard- beien	asper- ges	krop- sla
<u>grootteklassen</u>									
30- 70 sbe	288	2	4	3	8	1	6	1	8
70- 130 sbe	318	1	3	3	15	1	9	0	7
130- 210 sbe	313	2	2	3	17	0	16	0	5
210- 350 sbe	223	2	1	4	14	1	14	-	5
350 sbe en meer	112	2	0	1	14	2	11	-	1
totaal	1252	2	3	3	13	1	11	0	6
<u>opp. groenten vollegrond</u>									
0,5- 1 ha	260	1	3	4	3	1	16	0	8
1 - 2 ha	340	2	3	3	13	1	14	-	7
2 - 3 ha	169	1	3	2	15	1	9	1	8
3 - 4 ha	141	2	3	1	17	0	4	-	6
4 - 5 ha	88	5	1	2	20	1	10	-	0
5 - 7 ha	124	1	2	0	21	0	6	-	5
7 - 10 ha	60	2	0	8	23	2	18	-	0

Uit tabel 3.3 blijkt dat de oppervlakte groenten in de vollegrond op de bedrijven met 0,5- < 1 ha voor 16% uit aardbeien bestaat.

De bloemkool en kropsla komen meer voor op de kleinere bedrijven.

Tabel 3.3. Oppervlakte per gewas (2).

omschrijving	in % van de oppervlakte per grootte- of oppervlakteklasse							
	prei	knol- selderij	was- peen	winter- wortelen	witlof- wortelen	erwten	stamsla- bonen	overige groenten
<u>grootteklassen</u>								
30- < 70 sbe	11	3	0	2	14	0	3	33
70- < 130 sbe	15	1	0	2	16	0	3	24
130- < 210 sbe	12	2	0	1	17	1	5	19
210- < 350 sbe	9	1	0	3	21	-	10	15
350 sbe en meer	2	0	-	4	13	20	13	7
totaal	11	2	0	2	16	3	6	22
<u>opp. groenten</u>								
<u>vollegrond</u>								
0,5- < 1 ha	18	2	0	2	9	0	3	30
1 - < 2 ha	11	1	0	1	14	0	2	27
2 - < 3 ha	10	2	0	2	12	0	8	26
3 - < 4 ha	11	3	0	3	25	-	7	18
4 - < 5 ha	7	3	-	1	30	-	10	9
5 - < 7 ha	7	0	-	0	31	2	10	15
7 - < 10 ha	8	-	2	7	18	0	0	12
15 ha en meer	1	-	-	7	-	47	21	3

De winterwortelen, erwten en stamslabonen komen meer voor op de grotere bedrijven en de prei, knolselderij en overige groenten meer op de kleinere bedrijven.

4. Contractteelt, huur of ruil

4.1. Contractteelt

Onder gecontracteerde groenten worden groenten verstaan, die op contract voor een conservenfabriek, comissionair e.d. worden geteeld. Het contract bevat in de regel afspraken over rassenkeuze, verzorging, levering en prijs.

Van het aantal bedrijven met groenten in de vollegrond hebben 73 bedrijven (11%) contractteelt.

In tabel 4.1 is de klasseverdeling gegeven van de geldomzet van de gecontracteerde groenten in % van de totale geldomzet van groenten in de vollegrond.

Tabel 4.1. Bedrijven naar geldomzet van gecontracteerde groenten in % van de totale geldomzet van groenten in de vollegrond.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven				
		geen con- tractteelt	met con- tractteelt	waarvan met geldomzet gecontrac- teerde groenten in % van de totale omzet groenten in de vollegrond		
				0-40	40-80	≥80
<u>grootteklassen</u>						
30- < 70 sbe	195	94	6	4	-	2
70- < 130 sbe	197	95	5	3	1	2
130- < 210 sbe	166	88	12	5	1	7
210- < 350 sbe	79	65	35	8	3	25
350 sbe en meer	18	78	22	6	-	17
totaal	655	89	11	4	1	6
<u>opp. groenten vollegrond</u>						
0,5- < 1 ha	311	98	2	0	0	2
1 - < 2 ha	202	90	10	6	-	4
2 - < 3 ha	58	79	21	7	-	14
3 - < 4 ha	36	67	33	8	3	22
4 - < 5 ha	19	47	53	21	11	21
5 - < 7 ha	20	70	30	11	-	21
7 - < 10 ha	7	43	57	43	-	14
15 ha en meer	2	50	50	-	-	50

Uit tabel 4.1 blijkt dat 6 % van het totaal aantal bedrijven 80% of meer van de totale geldomzet van de groenten in de vollegrond uit contractteelt verkrijgt. Het percentage bedrijven met contractteelt is in % van het aantal bedrijven per klasse voor de grotere bedrijven hoger dan voor de kleinere bedrijven.

4.2. Huur of ruil

Met de oppervlakte gehuurd of door ruil verkregen land in gebruik voor de teelt van groenten in de vollegrond zijn uitsluitend die gronden bedoeld, die feitelijk het eigendom van derden zijn, maar voor een korte periode - meestal niet meer dan enige jaren - door huur of ruil aan het bedrijf zijn toegevoegd. Gepachte grond blijft in dit verband dus buiten beschouwing, daar deze grond tot

de normale bedrijfsoppervlakte behoort.

In tabel 4.2 is een overzicht gegeven van de huur of ruil van de grond per grootte- en oppervlakteklasse.

Tabel 4.2. Bedrijven naar aandeel van gehuurde of door ruil verkregen grond in gebruik voor de teelt van vollegrondsgroenten.

	totaal aantal bedrijven	in % van het totaal aantal bedrijven totale bedrijfsoppervlakte								
		<2 ha	waarvan huur of ruil ≥30%	2-<5 ha	waarvan huur of ruil ≥30%	5-<15 ha	waarvan huur of ruil ≥30%	≥15 ha	waarvan huur of ruil ≥30%	tot. huur of ruil ≥ 30%
<u>grootteklassen</u>										
30-< 70 sbe	195	51	4	38	8	10	1	1	-	12
70-<130 sbe	197	43	3	28	6	23	2	6	-	11
130-<210 sbe	166	32	2	34	6	21	3	13	1	11
210-<350 sbe	79	11	-	22	3	30	5	37	1	9
350 sbe en meer	18	11	-	11	-	17	6	61	-	6
totaal	655	38	2	31	6	20	2	11	0	11
<u>opp. groenten vollegrond</u>										
0,5-< 1 ha	311	58	1	23	3	14	-	5	-	4
1 -< 2 ha	202	33	6	40	4	18	0	10	0	12
2 -< 3 ha	58	-	-	62	21	19	5	19	-	26
3 -< 4 ha	36	-	-	42	22	33	11	25	-	33
4 -< 5 ha	19	-	-	16	5	42	11	42	5	21
5 -< 7 ha	20	-	-	-	-	65	10	35	-	10
7 -<10 ha	7	-	-	-	-	57	43	43	-	43
15 ha en meer	2	-	-	-	-	-	-	100	-	-

Uit tabel 4.2 blijkt dat de huur of ruil van grond vooral voor de bedrijven met minder dan 15 ha cultuurgrond van enige betekenis is.

4.3. Belangrijkste vollegrondsgroentegewas op gehuurde of door ruil verkregen grond

In tabel 4.3 is aangegeven welke gewassen op de gehuurde of door ruil verkregen grond worden geteeld.

Tabel 4.3. Bedrijven naar het in oppervlakte belangrijkste vollegrondsgroentegewas op gehuurde of door ruil verkregen grond.

gehuurde of door ruil verkregen grond in % van de totale oppervlakte in gebruik voor vollegrondsgroenteteelt	aantal bedrijven met huur of ruil	in % van het aantal bedrijven in oppervlakte belangrijkste gewas op door huur of ruil verkregen land				
		aardbeien	spruitkool	witlofwortelen	prei	een ander groentegewas
>0-<30	11	-	27	55	9	9
30-<60	33	-	52	27	9	12
≥60	38	13	42	34	-	11
totaal	82	6	44	34	5	11

Uit tabel 4.3 blijkt dat de bedrijven de gehuurde of in ruil verkregen grond vooral gebruiken voor spruitkool en witlofwortelen.

5. Rechtspositie en arbeidskrachten

5.1. Rechtspositie

Bij de beoordeling of er sprake is van een maatschap is uitgegaan van de opvatting van de ondernemer. De juridische vormgeving, al dan niet in een schriftelijk contract of notariële akte, doet hierbij niet ter zake.

In tabel 5.1 is een overzicht gegeven van de bedrijven naar rechtspositie.

Tabel 5.1. Rechtspositie.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven						
		rechtspersoon			natuurlijk persoon			
		besloten of naamloze ven- nootschap	vennoot- schap onder firma enz.	stichting of overheid	pers.ondern. bedrijfs- hoofd	maatschap of andere samenwerkingsvorm vader en (schoon)zoon	gebroeders of kinderen	overige relaties
<u>grootteklassen</u>								
30- < 70 sbe	195	-	1	1	93	1	5	1
70- < 130 sbe	197	1	-	2	93	1	4	-
130- < 210 sbe	166	1	-	1	85	7	6	1
210- < 350 sbe	79	1	-	3	80	5	11	-
350 sbe en meer	18	-	-	6	72	6	17	-
totaal	655	0	0	2	89	3	6	0
<u>opp. groenten vollegrond</u>								
0,5- < 1 ha	311	-	-	1	94	1	5	0
1 - < 2 ha	202	-	0	2	87	5	5	-
2 - < 3 ha	58	2	-	3	78	7	9	2
3 - < 4 ha	36	3	-	-	89	3	6	-
4 - < 5 ha	19	-	-	-	89	-	11	-
5 - < 7 ha	20	5	-	5	75	-	15	-
7 - < 10 ha	7	-	-	-	86	14	-	-
15 ha en meer	2	-	-	50	50	-	-	-

Uit tabel 5.1 blijkt dat de rechtspersoon meer voorkomt bij de bedrijven met 210 sbe en meer. Bij deze bedrijfsgrootte is de stichting of overheid de belangrijkste. De persoonlijke onderneming van het bedrijfshoofd komt bij de natuurlijke personen in zeer sterke mate voor. Bij een grotere bedrijfsomvang neemt deze rechtspositie af en komen ook de maatschappen of andere samenwerkingsvormen in sterkere mate naar voren. De samenwerking tussen gebroeders of kinderen is de belangrijkste vorm van maatschap of andere samenwerkingsvorm. De samenwerkingsvorm met overige relaties is van weinig betekenis.

5.2. Leeftijd en opvolging

In tabel 5.2 is een overzicht gegeven van de leeftijd van het oudste bedrijfs-
hoofd en de opvolging. De opvolger moet behoren tot een jongere generatie en
16 jaar of ouder zijn.

Tabel 5.2. Leeftijd oudste bedrijfshoofd en opvolging.

omschrijving	aantal bedrijven met natuurlijk persoon als bedrijfshoofd	in % van het aantal bedrijven				
		<35 jaar	35-50 jaar	≥50 jaar		
				met 1 opvolger	met ≥2 opvolgers	zonder opvolger
<u>grootteklassen</u>						
30- < 70 sbe	193	11	37	14	1	37
70- < 130 sbe	192	21	45	12	3	19
130- < 210 sbe	163	25	37	24	1	13
210- < 350 sbe	76	21	41	21	8	9
350 sbe en meer	17	24	41	24	12	-
totaal	641	19	40	17	2	22
<u>opp. groenten vollegrond</u>						
0,5- < 1 ha	309	19	37	16	2	26
1 - < 2 ha	197	15	40	21	2	22
2 - < 3 ha	55	22	53	11	5	9
3 - < 4 ha	35	29	40	20	3	9
4 - < 5 ha	19	32	42	11	-	16
5 - < 7 ha	18	11	56	11	6	17
7 - < 10 ha	7	29	43	29	-	-
15 ha en meer	1	-	100	-	-	-

* voor maatschap van vader en (schoon)zoon <50 jaar

Uit tabel 5.2 blijkt dat ca 19% van de bedrijfshoofden jonger dan 35 jaar is.
Het aantal bedrijven zonder opvolger van 16 jaar en ouder bedraagt 22%.

Uit de verdeling van de bedrijven over de grootteklassen blijkt dat van de be-
drijven van 30- < 70 sbe met een bedrijfshoofd van ≥50 jaar 37% geen opvolger
heeft.

Voor de bedrijven van 210- < 350 sbe is dit 9%.

De bedrijven met opvolgers komen meer voor bij de bedrijven met een grotere be-
drijfsomvang.

5.3. Arbeidskrachten

Onder "arbeidskrachten ingeschakeld bij de teelt van groenten in de vollegrond"
worden alle regelmatig werkzame arbeidskrachten verstaan, die in 1977 bij de
teelt van vollegrondsgroenten betrokken zijn geweest, of zij daarvoor werden
betaald of niet. Regelmatig werkzame arbeidskrachten zijn personen van 16 jaar
en ouder die, behoudens omstandigheden als ziekte, verlof, latere indienst-
treding, eerder ontslag e.d. in het gehele jaar 1977, ongeacht de duur van de
wekelijkse arbeidstijd, iedere week land- en/of tuinbouwwerkzaamheden op het
bedrijf hebben verricht. Het gaat er om hoeveel tijd deze arbeidskrachten,

ongeacht de "regelmaat", hebben besteed aan de teelt van groenten in de vollegrond. Tot de gezinsarbeidskrachten worden gerekend de zelfstandige bedrijfshoofden die voor eigen rekening en risico hun bedrijf exploiteren; de echtgenote en inwonende kinderen; de overige inwonende familieleden. Onder niet-gezinsarbeidskrachten worden verstaan de bedrijfshoofden, die niet voor eigen rekening of risico het bedrijf exploiteren; de bedrijfsleiders; de in- en uitwonende arbeidskrachten die geen familie van het bedrijfshoofd zijn; de familieleden die niet op het bedrijf, doch elders wonen; de familieleden, die wel op het bedrijf wonen, maar een eigen huishouding voeren.

Het berekenen van het aantal volledige arbeidsdagen besteed aan de vollegrondsgroententeelt geschiedt door uit te gaan van het aantal gewerkte uren, waarbij één arbeidsdag gelijk staat aan 8 werkuren.

In tabel 5.3 is het aantal bedrijven gegeven naar het aantal arbeidskrachten en de samenstelling van het aantal arbeidskrachten.

Tabel 5.3. Bedrijven naar regelmatig werkzame arbeidskrachten en naar arbeidsbezetting.

aantal regelmatig werkzame arbeids- krachten	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven				
		bedrijven met als regelmatige arbeidskrachten				
		geen	bedrijfshoofd(en)	(schoon)zoon/dochter	niet gezins- arbeidskrachten	overig en overige combinaties
geen	5	100	-	-	-	-
1	193	-	95	1	4	-
2	335	-	8 *	10 **	4 **	78
3 en meer	122	-	1 *	3 **	11 **	84
totaal	655	1	32	6	5	56

* uitsluitend

** bedrijfshoofd en genoemde arbeidskrachten

Uit tabel 5.3 blijkt dat 1% van de bedrijven (5 bedrijven) geen regelmatig werkzame arbeidskrachten voor de teelt van groenten in de vollegrond heeft.

Op de bedrijven met 1 arbeidskracht bestaat deze op 95% van het aantal bedrijven uit het bedrijfshoofd.

Op de bedrijven met 2 en 3 of meer arbeidskrachten is de verdeling over de onderscheiden categoriën vrijwel gelijk. Een groot deel valt onder de overige combinaties. In tabel 5.4 is per grootte- en oppervlakteklasse een overzicht gegeven van het aantal bedrijven naar aantal regelmatig werkzame arbeidskrachten. Dit betreft de arbeidskrachten ingeschakeld bij de teelt van groenten in de vollegrond.

Tabel 5.4. Bedrijven naar aantal regelmatig werkzame arbeidskrachten.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven			
		bedrijven met regelmatig werkzame arbeidskrachten			
		geen	1	2	3 en meer
<u>grootteklassen</u>					
30- < 70 sbe	195	2	41	48	9
70- < 130 sbe	197	1	33	56	10
130- < 210 sbe	166	-	23	57	19
210- < 350 sbe	79	-	13	37	51
350 sbe en meer	18	-	-	33	67
totaal	655	1	29	51	19
<u>opp. groenten vollegrond</u>					
0,5- < 1 ha	311	1	33	54	12
1 - < 2 ha	202	1	31	48	20
2 - < 3 ha	58	-	24	47	29
3 - < 4 ha	36	3	19	58	19
4 - < 5 ha	19	-	21	42	37
5 - < 7 ha	20	-	5	45	50
7 - < 10 ha	7	-	29	71	-
15 ha en meer	2	-	-	-	100

Uit tabel 5.4. blijkt, dat het niet inschakelen van regelmatig werkzame arbeidskrachten bij de teelt van groenten in de vollegrond voorkomt bij de bedrijven van 30- < 130 sbe.

Het aantal regelmatig werkzame arbeidskrachten neemt toe met de bedrijfsgrootte. Van het aantal bedrijven beschikt 70% over 2 of meer regelmatig werkzame arbeidskrachten.

5.4. Arbeidsjaareenheden

In tabel 5.5 is het aantal arbeidsjaareenheden en de samenstelling hiervan gegeven. De arbeidsjaareenheden hebben betrekking op de werkzaamheden bij de teelt van groenten in de vollegrond.

Tabel 5.5. Volume van de werkzaamheden, verricht door regelmatig werkzame arbeidskrachten in de vollegrondsgroententeelt.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	aantal arbeidsjaar- eenheden	in % van het aantal arbeidsjaar- eenheden		gemiddeld aantal arbeidsjaar- eenheden per bedrijf	gemiddelde opper- vlakte groenten vollegrond per aje
			gezinsarbeids- krachten	niet gezins- arbeidskrachten		
<u>grootteklassen</u>						
30- < 70 sbe	195	185	97	3	0,95	1,56
70- < 130 sbe	197	189	80	20	0,96	1,68
130- < 210 sbe	166	123	87	13	0,74	2,54
210- < 350 sbe	79	69	59	41	0,87	3,23
350 sbe en meer	18	11	90	10	0,61	10,18
totaal	655	577	84	15	0,88	2,17
<u>opp. groenten vollegrond</u>						
0,5- < 1 ha	311	175	94	6	0,56	1,49
1 - < 2 ha	202	201	85	15	1,00	1,69
2 - < 3 ha	58	73	84	16	1,26	2,32
3 - < 4 ha	36	42	93	7	1,17	3,36
4 - < 5 ha	19	22	95	5	1,16	4,00
5 - < 7 ha	20	48	42	58	2,40	2,58
7 - < 10 ha	7	12	67	33	1,71	5,00
15 ha en meer	2	3	67	33	1,50	24,33

Uit tabel 5.5 blijkt dat bij een grotere bedrijfsomvang naar verhouding minder gezinsarbeidskrachten en meer niet-gezinsarbeidskrachten voorkomen. Het aantal arbeidsjaareenheden per bedrijf ligt op de bedrijven met 2 ha en meer groenten op meer dan 1 aje. De oppervlakte groenten in de vollegrond per arbeidsjaareenheid neemt toe bij een grotere omvang per bedrijf.

6. Waterbeheersing

6.1. Gemiddelde slootwaterstand en drainagesysteem

Een open drainagesysteem is aanwezig indien alle drainreeksen apart uitmonden in een sloot.

Bij een gesloten drainagesysteem monden de drainreeksen uit in een verzameldrain welke afvoert naar een waterloop; deze is soms voorzien van een put, waaruit het water wordt weggepompt.

Met de gemiddelde slootwaterstand wordt het hoogteverschil tussen het maaiveld en de gebruikelijke slootwaterstand omstreeks het midden van maart bedoeld.

In tabel 6.1 is het aantal bedrijven naar de gemiddelde slootwaterstand en het drainagesysteem bij de teelt van groenten in de vollegrond gegeven.

Een gemiddelde slootwaterstand van <40 cm komt bijna niet voor, zodat de klassen van <40 cm en 40-80 cm zijn samengevoegd tot de klasse <80 cm.

Tabel 6.1. Bedrijven met groenten in de vollegrond naar gemiddelde slootwaterstand en drainagesysteem bij de teelt van groenten in de vollegrond.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven				
		gemiddelde slootwaterstand in maart in cm beneden het maaiveld				
		<80		≥80		
		meest voorkomend drainagesysteem bij de teelt van vollegrondsgroenten				
		open	niet aanwezig	open	gesloten	niet aanwezig
<u>grootteklassen</u>						
30- < 70 sbe	195	1	9	11	1	78
70- <130 sbe	197	-	8	24	1	67
130- <210 sbe	166	1	9	24	1	64
210- <350 sbe	79	5	11	22	1	61
350 sbe en meer	18	-	-	22	-	78
totaal	655	1	9	20	1	69
<u>opp. groenten</u>						
<u>vollegrond</u>						
0,1- < 1 ha	311	1	7	28	-	64
1 - < 2 ha	202	1	9	13	2	74
2 - < 3 ha	58	2	14	14	-	71
3 - < 4 ha	36	-	8	6	-	86
4 - < 5 ha	19	-	21	16	5	58
5 - < 7 ha	20	-	5	25	-	70
7 - <10 ha	7	-	-	14	-	86
15 ha en meer	2	-	-	-	-	100

Uit tabel 6.1 blijkt dat 10% van het aantal bedrijven een gemiddelde slootwaterstand heeft van minder dan 80 cm. In totaal beschikt 78% van het aantal bedrijven niet over een drainagesysteem.

6.2. Watervoorziening

Onder voornaamste herkomst van water wordt verstaan het soort water dat gedurende

de teeltperiode aan de gewassen wordt toegediend, ongeacht de hoeveelheid en de wijze waarop.

Een vaste regeninstallatie bestaat uit hoofd- en distributieleidingen, die in elk geval niet zijn samengesteld uit snelkoppelbuizen. De leidingen blijven minstens gedurende een geheel teeltjaar op hun plaats liggen, al of niet ondergronds.

Bij een verplaatsbare regeninstallatie, waartoe ook haspelapparatuur wordt gerekend, bestaan althans de distributieleidingen uit snelkoppelbuizen, zodat met dezelfde apparatuur verschillende percelen kunnen worden beregend.

In tabel 6.2 is een overzicht gegeven van het aantal bedrijven naar de herkomst van het water, de capaciteit van de beregeningsapparatuur en de soort van regenleiding.

Tabel 6.2. Bedrijven naar vaste en verplaatsbare regenleiding en naar wijze van watervoorziening bij de groententeelt in de vollegrond.

oppervlakte in gebruik voor teelt groenten vollegrond	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven			
		beregenningsapparatuur			niet aanwezig
		voldoende		onvoldoende	
		regenleiding			
		vast	verplaatsbaar	verplaatsbaar	
<u>open water</u>					
<2 ha	117	2	80	7	11
2-<5 ha	389	6	80	4	10
≥5 ha	30	3	67	3	27
subtotaal	536	5	79	5	11
<u>grondwater</u>					
<2 ha	89	2	72	18	8
2-<5 ha	6	17	67	17	-
≥5 ha	24	-	63	25	13
subtotaal	119	3	70	19	8
totaal	655	4	77	7	11

Uit tabel 6.2 blijkt dat 536 bedrijven het water kunnen betrekken uit open water en 119 bedrijven uit grondwater. Bij het open water is op 11% en bij het grondwater is op 8% van de bedrijven geen beregeningsapparatuur aanwezig.

De vaste regenleiding komt op beperkte schaal voor.

De bedrijven met grondwater hebben naar verhouding in meer gevallen onvoldoende beregeningsapparatuur.

In tabel 6.3 is de belangrijkste herkomst van het water en de capaciteit van de beregeningsapparatuur gegeven.

Tabel 6.3. Bedrijven naar wijze van watervoorziening en capaciteit van de beregeningsapparatuur bij de teelt van groenten in de vollegrond.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven					
		belangrijkste oorzaak van water					
		open water			grondwater		
		beregeningsapparatuur voor groenten vollegrond					
		voldoende	onvoldoende	niet aanwezig	voldoende	onvoldoende	niet aanwezig
<u>groottesklassen</u>							
30- < 70 sbe	195	9	2	4	72	7	7
70- < 130 sbe	197	20	2	3	63	6	6
130- < 210 sbe	166	25	1	2	60	4	8
210- < 350 sbe	79	27	1	6	46	6	14
350 sbe en meer	18	11	-	6	67	11	6
totaal	655	19	2	3	63	6	8
<u>opp. groenten vollegrond</u>							
0,5- < 1 ha	311	19	1	3	68	2	7
1 - < 2 ha	202	18	2	2	62	5	9
2 - < 3 ha	58	16	2	3	66	9	5
3 - < 4 ha	36	19	-	14	36	25	6
4 - < 5 ha	19	26	-	5	53	5	11
5 - < 7 ha	20	20	-	-	50	20	10
7 - < 10 ha	7	-	14	-	57	14	14
15 ha en meer	2	-	-	-	50	50	-

Uit tabel 6.3 blijkt dat de bedrijven met een grotere oppervlakte in iets mindere mate over voldoende beregeningsapparatuur beschikken dan de kleinere bedrijven.

6.3. Belangrijkste oorzaak niet tijdig beregenen

Onder tijdig beregenen wordt verstaan een gewaarborgde watervoorziening, waardoor het mislukken van zaaisels, slecht aanslaan van planten, opbrengstderving door droogteschade enz. wordt voorkomen.

Er is sprake van niet voldoende water indien min of meer regelmatig niet voldoende grond- en/of oppervlaktewater beschikbaar is om de teelten op het juiste tijdstip van het benodigde water te voorzien, vooral niet in perioden met grote droogte.

Met ongeschikt water wordt het feit bedoeld, dat er wel voldoende water verkrijgbaar is, maar dat dit water door een te hoog zout- of ijzergehalte of door andere verontreinigingen, op het gewenste moment niet geschikt is voor beregening van alle of bepaalde teelten.

In totaal hebben 49 bedrijven onvoldoende capaciteit van de beregeningsapparatuur om de totale oppervlakte groenten in de vollegrond tijdig te beregenen.

In tabel 6.4 is het aantal bedrijven gegeven naar de belangrijkste oorzaak van het niet tijdig beregenen van groenten in de vollegrond.

Tabel 6.4. Bedrijven naar belangrijkste oorzaak van het niet tijdig beregenen van groenten in de vollegrond en oppervlakte, die niet tijdig is beregend.

oppervlakte in gebruik voor de teelt van groenten in de vollegrond	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven		
		belangrijkste oorzaak van het niet tijdig beregenen		
		niet voldoende water	ongeschikt water	ontoereikende capaciteit regeninstallatie
< 2 ha, waarvan niet tijdig				
>0- <1	22	23	-	77
1- <2	3	33	-	67
subtotaal	25	24	-	76
2- <5 ha, waarvan niet tijdig				
>0- <1	6	33	-	67
1- <3	11	-	-	100
subtotaal	17	12	-	88
≥ 5 ha, waarvan niet tijdig				
1- <3	3	-	-	100
3- <5	3	33	33	33
≥ 5	1	-	-	100
subtotaal	7	14	14	71
totaal	49	18	2	80

Uit tabel 6.4 blijkt dat een ontoereikende capaciteit van de regeninstallatie de belangrijkste oorzaak is van niet tijdig beregenen. Onvoldoende water is in een beperkt aantal gevallen de oorzaak.

Ongeschikt water komt als oorzaak nauwelijks voor.

De oppervlakte die niet tijdig is beregend ligt in ruim 90% van de gevallen tussen >0 en 3 ha.

7. Verkaveling, ontsluiting en bereikbaarheid

7.1. Verkaveling

Onder een kavel wordt verstaan een stuk cultuurgrond, dat behoort tot het bedrijf en dat rondom omsloten wordt door land van een ander. Tot land van een ander wordt onder meer gerekend een spoorweg, verkeersweg, kanaal e.d. Aan elkaar grenzende stukken cultuurgrond, welke tot hetzelfde bedrijf behoren, doch gescheiden zijn door sloten en/of paden worden als één kavel beschouwd.

In tabel 7.1 is het aantal bedrijven gegeven naar het aantal kavels met vollegrondsgroenteteelt en naar de oppervlakte van de kavels.

Tabel 7.1. Bedrijven naar aantal kavels met vollegrondsgroenten en naar de oppervlakten van de kavels.

aantal kavels	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven oppervlakte van de kavels					
		uitsluitend				zowel- als van	
		<1 ha	1-2 ha	2-4 ha	>4 ha	<1 ha en 1-2 ha	<2 ha en >2 ha
1	268	41	59	-	-	-	-
1 en 2	93	-	-	74	26	-	-
2	194	36	10	-	-	38	16
≥3	100	28	2	1	1	45	23
totaal	655	32	27	11	4	18	8

Uit tabel 7.1 blijkt dat 85% van het aantal bedrijven 2 kavels of minder heeft. Bijna 75% van het aantal bedrijven heeft kavels die uitsluitend in een bepaalde oppervlaktegroep vallen. De overige bedrijven hebben kavels met een variërende oppervlakte.

7.2. Ontsluiting

Bij het begrip "ontsloten door een verharde weg" gaat het om wegen welke zijn voorzien van een zodanige verharding, dat bij vrijwel elke weersgesteldheid de afvoer van produkten mogelijk is. Ook wegen met twee verharde rijstroken van beton of tegels zijn als verhard aangemerkt.

In tabel 7.2 zijn de bedrijven gegeven naar omvang en ontsluiting van grond in gebruik voor groenten in de vollegrond.

Tabel 7.2. Bedrijven naar omvang en ontsluiting van grond in gebruik voor groenten in de vollegrond.

bedrijfsoppervlakte	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven			
		percentage grond in gebruik voor groenten vollegrond			
		<30	30-60	60-90	≥90
<2 ha, w.v. <50% ontsl.	7	-	43	57	-
≥50% ontsl.	240	3	34	53	10
subtotaal	247	3	34	53	10
2-5 ha, w.v. <50% ontsl.	2	50	-	50	-
≥50% ontsl.	203	27	31	28	15
subtotaal	205	27	31	28	15
5-15 ha, w.v. <50% ontsl.	4	75	25	- ¹	-
≥50% ontsl.	124	69	11	19	-
subtotaal	128	70	12	19	-
≥15 ha, w.v. <50% ontsl.	5	100	-	-	-
≥50% ontsl.	70	90	9	1	-
subtotaal	75	91	8	1	-
totaal	655	34	26	32	8

¹ ≥60%

Uit tabel 7.2. blijkt dat op 18 bedrijven (3%) de grond, in gebruik voor groenten in de vollegrond, voor minder dan 50% is ontsloten.

Bij de bedrijfsoppervlakten van ≥15 ha komt een iets hoger percentage van minder goed ontsloten bedrijven voor.

Uit de bedrijfsoppervlakteklassen en het percentage grond in gebruik voor de groententeelt in de vollegrond blijkt dat bij de grotere bedrijven meer bedrijven voorkomen met minder dan 30% van de totale bedrijfsoppervlakte voor groenten in de vollegrond.

7.3. Bereikbaarheid hoofdbedrijfsgebouw en krachtstroom

In het algemeen wordt het gebouw, waarin het merendeel van de produkten kan worden verzameld, beschouwd als hoofdbedrijfsgebouw.

De krachtstroom is in de volgende gevallen als onvoldoende gekenmerkt:

- als bij het gebruik van de elektrische apparatuur storingen optreden als gevolg van overbelasting van het elektrische net. Dit blijkt onder meer uit het regelmatig doorbranden van de hoofdzekering.
- als de aanschaf van elektrische apparatuur die nodig is voor een goede bedrijfsvoering ontraden wordt wegens ontoereikendheid van het elektrische net.

Tekortkomingen van de elektrische installatie van het bedrijf zelf, bijv. omdat de gebruikte kabels te licht zijn, blijven dus buiten beschouwing.

In tabel 7.3 is het aantal bedrijven gegeven naar aanwezigheid van krachtstroom en bereikbaarheid van het hoofdbedrijfsgebouw door vrachtauto's over de verharde weg.

Tabel 7.3. Bedrijven naar aanwezigheid van krachtstroom en bereikbaarheid van het hoofdbedrijfsgebouw door vrachtauto's over de verharde weg.

krachtstroom in hoofdbedrijfsgebouw en bereikbaarheid door vrachtauto's over de verharde weg	totaal aantal bedrijven	opp. in gebruik voor groenten vollegrond					
		< 2 ha		2-5 ha		> 5 ha	
		aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%
geen hoofdbedrijfsgebouw	9	7	78	2	22	-	-
<u>voldoende krachtstroom</u>							
niet bereikbaar	10	4	40	6	60	-	-
laadvermogen tot 10 ton	48	31	65	11	23	6	13
laadvermogen >10 ton	484	380	79	83	17	21	4
<u>onvoldoende of geen krachtstroom</u>							
niet bereikbaar	4	3	75	1	25	-	-
laadvermogen tot 10 ton	13	11	85	2	15	-	-
laadvermogen >10 ton	87	70	80	14	16	3	3
totaal	655	506	77	119	18	30	5

Uit tabel 7.3 blijkt dat 1% van het aantal geënquêteerde bedrijven geen hoofdbedrijfsgebouw heeft. Van het aantal bedrijven met een hoofdbedrijfsgebouw heeft 84% voldoende krachtstroom en 16% onvoldoende of geen krachtstroom.

De bedrijven zijn in bijna 90% van de gevallen bereikbaar met vrachtauto's met een laadvermogen van 10 ton of meer.

7.4. Bereikbaarheid groenten in de vollegrond vanaf het hoofdbedrijfsgebouw

In tabel 7.4 is het aantal bedrijven gegeven naar bereikbaarheid van de oppervlakte groenten in de vollegrond vanaf het hoofdbedrijfsgebouw.

Tabel 7.4. Bedrijven naar bereikbaarheid van de oppervlakte groenten in de vollegrond vanaf het hoofdbedrijfsgebouw.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	bedrijven zonder hoofdbedrijfsgebouw	in % van het aantal bedrijven oppervlakte bereikbaar over een verharde weg vanaf het hoofdbedrijfsgebouw			
			>60% waarvan een afstand van			over geen van deze afstanden >60%
			<500 m	500-1500 m	>1500 m	
<u>grootteklassen</u>						
30- < 70 sbe	195	2	62	15	8	14
70- < 130 sbe	197	2	62	10	11	16
130- < 210 sbe	166	1	57	12	10	20
210- < 350 sbe	79	1	53	16	24	8
350 sbe en meer	18	-	44	33	17	6
totaal	655	1	59	14	11	15
<u>opp. groenten vollegrond</u>						
0,5- < 1 ha	311	2	71	12	5	10
1 - < 2 ha	202	0	49	16	15	20
2 - < 3 ha	58	3	55	14	10	17
3 - < 4 ha	36	3	44	8	31	14
4 - < 5 ha	19	-	47	5	26	21
5 - < 7 ha	20	-	30	20	30	20
7 - < 10 ha	7	-	14	14	29	43
15 ha en meer	2	-	-	100	-	-

Uit tabel 7.4 blijkt dat de bereikbaarheid van de oppervlakte groenten in de vollegrond op de kleinere bedrijven iets gunstiger is dan op de grotere bedrijven.

8. Trekkers en gebruik van loonwerk

Tot de trekkers met minder dan 4 wielen zijn ook de motorfreesmachines gerekend.

8.1. Trekkers

In tabel 8.1 is het aantal bedrijven met gebruik van trekkers voor de teelt van groenten in de vollegrond gegeven.

Tabel 8.1. Bedrijven met gebruik van trekkers in (mede)eigendom voor de teelt van groenten in de vollegrond.

	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven			
		zonder trekkers	uitsluitend <4-wielig	uitsluitend 4-wielig	zowel <4-wielig als 4-wielig
zonder gebruik van trekker	35	100	-	-	-
gebruik van 1 trekker	300	-	55	45	-
gebruik van 2 trekkers	253	-	25	13	62
gebruik van ≥3 trekkers	67	-	15	15	70
totaal aantal bedrijven	655	5	36	27	31

Uit tabel 8.1 blijkt dat 36% van het aantal bedrijven uitsluitend trekkers met minder dan 4 wielen heeft. Op 31% van het aantal bedrijven komen zowel trekkers met minder dan 4 wielen als trekkers met 4 wielen voor. Bij de bedrijven met het gebruik van 1 trekker heeft 55% een trekker met minder dan 4 wielen. De trekkers met minder dan 4 wielen hebben op 84% van het aantal bedrijven met dit trekkertype een vermogen van 5 pk of groter. De trekkers met 4 wielen hebben op 54% van het aantal bedrijven met dit trekkertype een vermogen van 20-40 pk en op 30% van het aantal bedrijven een vermogen van ≥40 pk.

In tabel 8.2 is het aantal bedrijven per grootteklasse gegeven naar het gebruik van trekkers voor de teelt van groenten in de vollegrond.

Tabel 8.2. Bedrijven per grootteklasse en oppervlakteklasse met gebruik van trekkers in (mede)eigendom voor de teelt van groenten in de vollegrond.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven								
		zonder ge- bruik van trekker	1 trekker		2 trekkers			3 of meer trekkers		
			<4-wie- lig	4-wie- lig	uitsl. <4- wielig	uitsl. 4- wielig	zowel <4- wielig als 4-wielig	uitsl. <4-wie- lig	uitsl. 4-wie- lig	zowel <4- wielig als 4-wielig
<u>grootteklassen</u>										
30-< 70 sbe	195	10	32	18	13	1	21	2	-	4
70-<130 sbe	197	5	28	19	11	1	29	1	1	6
130-<210 sbe	166	2	21	19	9	9	26	2	2	11
210-<350 sbe	79	4	13	34	3	15	16	1	5	9
350 sbe en meer	18	6	11	22	-	22	17	-	11	11
totaal	655	5	25	21	10	5	24	2	2	7
<u>opp. groenten vollegrond</u>										
0,5-< 1 ha	311	5	37	16	12	2	21	2	0	5
1 -< 2 ha	202	6	22	20	8	3	31	1	1	7
2 -< 3 ha	58	5	3	31	14	9	26	2	2	9
3 -< 4 ha	36	6	11	36	-	11	19	-	3	14
4 -< 5 ha	19	-	-	32	11	16	11	-	5	26
5 -< 7 ha	20	-	5	30	-	30	20	-	5	10
7 -<10 ha	7	-	-	29	-	57	-	-	14	-
15 ha en meer	2	-	-	-	-	-	-	-	100	-

Uit tabel 8.2 blijkt dat 10% van de bedrijven van 30-<70 sbe geen trekker in eigen-
dom of mede-eigendom heeft. Op de bedrijven met 0,5-<4 ha groenten in de vollegrond
is dit ca 5%.

De trekkers met minder dan 4 wielen komen meer voor op de kleinere bedrijven.

Van het totaal aantal bedrijven beschikt 46% over 1 trekker.

Het aantal trekkers per bedrijf neemt toe met de bedrijfsgrootte en de bedrijfs-
oppervlakte.

8.2. Gebruik van loonwerk

Onder loonwerk wordt verstaan het doen uitvoeren van werkzaamheden door daartoe ge-
specialiseerde bedrijven, die beschikken over de in dit opzicht geëigende apparatuur.
Burenhulp, werkzaamheden in het kader van een machinering e.d. en werkzaamheden,
die door een deelteeltgever of verhuurder worden verricht, zijn in het algemeen niet
als loonwerk aangemerkt.

In tabel 8.3. is het aantal bedrijven gegeven naar het gebruik van loonwerk bij de
teelt van groenten in de vollegrond.

Tabel 8.3. Bedrijven naar het gebruik van loonwerk bij de teelt van groenten in de vollegrond.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	in % van het aantal bedrijven							
		gebruik van loonwerk							
		geen loonwerk	uitsluitend voor						voor alle werkzaam- heden
			grond- bewater- king	verzorgings- werkzaam- heden	oogst- werkzaam- heden	grondbewerkings- en verzorgings- werkzaam- heden	grondbewer- kings en oogstwerk- zaamheden	verzorgings- en oogst- werkzaam- heden	
<u>rootteklassen</u>									
30- < 70 sbe	195	20	58	2	1	9	6	1	4
70- < 130 sbe	197	29	47	2	2	9	2	-	9
130- < 210 sbe	166	26	48	3	6	9	4	-	4
210- < 350 sbe	79	24	38	3	16	6	3	5	5
350 sbe en meer	18	33	33	6	17	6	6	-	-
totaal	655	25	49	2	5	9	4	1	5
<u>opp. groenten vollegrond</u>									
0,5- < 1 ha	311	29	61	1	1	5	1	0	1
1 - < 2 ha	202	26	48	2	4	10	4	1	4
2 - < 3 ha	58	16	40	5	7	19	2	-	12
3 - < 4 ha	36	19	8	6	22	8	14	-	22
4 - < 5 ha	19	11	26	5	16	11	16	11	5
5 - < 7 ha	20	-	15	5	30	10	10	-	30
7 - < 10 ha	7	43	14	-	14	-	-	-	29
10 ha en meer	2	-	-	50	-	-	50	-	-

Uit tabel 8.3 blijkt dat 25% van het aantal bedrijven geen loonwerk laat verrichten. De grondbewerking en de grondbewerkings- en verzorgingswerkzaamheden gebeuren op 58% van het aantal bedrijven door de loonwerker.

Bij de bedrijven met een grotere oppervlakte is het percentage bedrijven dat voor alle werkzaamheden de loonwerker inschakelt groter.

9. Wijze van oogsten

9.1. Belangrijkste wijze van oogsten van enkele groentegewassen

Onder minimale teeltomvang wordt verstaan de min of meer gelijktijdige voortbrenging van elk van de genoemde gewassen op een aaneengesloten stuk grond. In tabel 9.1 is voor enkele groentegewassen de belangrijkste wijze van oogsten gegeven.

Tabel 9.1. Gewassen naar wijze van oogsten.

	ondergrens in ha	aantal bedrijven met het betref- fende gewas	wijze van oogsten			
			machinaal		met de hand	
			aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%
spinazie	1,0	22	5	23	17	77
stamslabonen, verse consumptie	0,25	25	3	12	22	88
stamslabonen, conservenindustrie	0,25	13	13	100	-	-
witlof	0,5	117	73	62	44	38
spruiten	0,5	102	51	50	51	50
totaal		279	145	52	134	48

Uit tabel 9.1 blijkt dat het machinaal oogsten voor 60% of meer van de bedrijven voorkomt bij stamslabonen voor de industrie en witlof.

Het oogsten met de hand gebeurt op 60% of meer van de bedrijven bij spinazie en stamslabonen voor de verse consumptie.

In tabel 9.2 is per grootte- en oppervlakteklasse het aantal bedrijven met machinaal oogsten per gewas gegeven in % van het aantal bedrijven dat het betreffende gewas teelt.

Tabel 9.2. Gewassen naar grootte- en oppervlakteklassen naar wijze van oogsten.

omschrijving	totaal aantal bedrijven	aantal bedrijven met machinaal oogsten in % van het aantal bedrijven met het betreffende gewas		
		stamslabonen $\geq 0,25$ ha	witlofwortelen $\geq 0,5$ ha	spruiten $\geq 0,5$ ha
<u>grootteklassen</u>				
30- < 70 sbe	195	+	45	25
70- < 130 sbe	197	+	57	39
130- < 210 sbe	166	50	65	65
210- < 350 sbe	79	70	90	75
350 sbe en meer	18	+	+	+
totaal	655	42	62	50
<u>opp. groenten vollegrond</u>				
0,5- < 1 ha	311	10	24	20
1 - < 2 ha	202	+	60	38
2 - < 3 ha	58	50	63	55
3 - < 4 ha	36	+	82	64
4 - < 5 ha	19	+	+	+
5 - < 7 ha	20	+	100	+
7 - < 10 ha	7	+	+	+
15 ha en meer	2	+	-	-

* is aanwezig, doch minder dan 10 bedrijven met het betreffende gewas

Uit tabel 9.2 blijkt dat het percentage machinaal oogsten toeneemt met de bedrijfs-grootte en de oppervlakte groenten in de vollegrond per bedrijf.

9.2. Belangrijkste wijze van verzamelen van enkele groentegewassen

Tot klein fust worden gerekend zakken, alsmede verpakings- en of transportmateriaal als manden, dozen, (veiling)kisten, (veiling)kratten, waarvan de bodemoppervlakte niet groter is dan $\frac{1}{2}$ m².

Groot fust bestaat uit verpakings- en/of transportmateriaal met een bodemoppervlakte groter dan $\frac{1}{2}$ m², dat over het algemeen door middel van hefapparatuur wordt vervoerd.

Van bulk is sprake, wanneer het geoogste produkt wordt losgestort of gestapeld zonder gebruik te maken van fust.

In tabel 9.3 is een overzicht gegeven van de bedrijven naar de belangrijkste wijze van verzamelen van enkele groentesoorten.

Tabel 9.3. Bedrijven naar belangrijkste wijze van verzamelen van enkele groente-soorten.

gevas	aantal bedrijven	in klein fust		in groot fust		in bulk	
		aantal bedrijven	in %	aantal bedrijven	in %	aantal bedrijven	in %
waspeen	19	19	100	-	-	-	-
sluitkool	277	218	79	7	3	52	19
winterwortelen	111	91	82	1	1	29	17
kroten	100	99	99	-	-	1	1
spruiten	174	165	95	3	2	6	3
prei	407	389	96	3	1	15	4
totaal	1088	981	90	14	1	93	9

Uit tabel 9.3 blijkt dat verzamelen in klein fust op meer dan 90% van het aantal bedrijven voorkomt bij waspeen, kroten, spruiten en prei. In bulk verzamelen komt op meer dan 15% van de bedrijven voor bij sluitkool en winterwortelen.

In tabel 9.4 is de belangrijkste wijze van verzamelen van enkele groentesoorten per grootte- en oppervlakteklasse gegeven. Het heeft betrekking op het verzamelen in groot fust of in bulk in % van het aantal bedrijven dat het betreffende gewas teelt.

Tabel 9.4. Bedrijven naar grootte- en oppervlakteklasse naar belangrijkste wijze van verzamelen van enkele groentesoorten.

	totaal aantal bedrijven	aantal bedrijven met verzamelen in groot fust of in bulk in % van het aantal bedrijven met het betreffende gewas				
		sluitroos	winterwortelen	kroten	spruiten	prei
<u>grootteklassen</u>						
30- < 70 ste	195	16	18	0 **	5	6
70- < 130 ste	197	26	13	0	2	3
130- < 210 ste	166	26	25	9	5	1
210- < 350 ste	79	15	+	+	14	13
350 ste en meer	18	+	+	+	+	+
totaal	655	21	18	1	5	4
<u>opp. groenten vollegrond</u>						
0,5- < 1 ha	311	19	17	0	13	4
1 - < 2 ha	202	17	16	0	3	4
2 - < 3 ha	58	29	0	0	0	5
3 - < 4 ha	36	43	+	+	9	0
4 - < 5 ha	19	+	+	+	0	+
5 - < 7 ha	20	+	+	+	10	15
7 - < 10 ha	7	+	+	+	+	+
15 ha en meer	2	+	+	+	+	+

* is aanwezig, doch minder dan 10 bedrijven met het betreffende gewas

** 10 bedrijven of meer, doch volledig klein fust

Uit tabel 9.4 blijkt dat het percentage bedrijven dat in groot fust of in bulk verzamelt, enigszins toeneemt met de oppervlakte.

9.3. Belangrijkste wijze van trekken van witlof

Een trekschuur is een als zodanig ingerichte bedrijfsschuur voor het forceren van witlofwortelen.

Containers bestaan uit met grond of water gevulde kisten of bakken, waarin witlofwortelen worden opgezet.

In tabel 9.5 is een overzicht gegeven van het aantal bedrijven naar de belangrijkste wijze van trekken van witlof.

Tabel 9.5. Bedrijven naar belangrijkste wijze van trekken van witlof.

	bedrijven met trek	in % van het aantal bedrijven met trek					totale oppervlakte	
		bedrijven met teelt			bedrijven zonder teelt		met teelt	zonder teelt
		getrokken witlof in ha witlofwortelen 1976/77						
		<1	1-4	≥4	<1	1-4		
<u>trekschuur</u>								
containers	4	75	-	-	-	25		
grond: zonder dekaarde	28	36	46	11	4	4		
grond: met dekaarde	13	54	31	-	8	8		
subtotaal	45	44	38	7	4	7	60	6
gem.opp. in ha per bedrijf							1,50	1,20
<u>kas</u>								
met grondverwarming	81	54	30	1	10	5		
zonder grondverwarming	19	79	5	-	16	-		
subtotaal	100	59	25	1	11	4	77	13
gem.opp. in ha per bedrijf							0,91	0,87
<u>vollegrond</u>								
met grondverwarming	20	40	55	-	5	-		
zonder grondverwarming	28	96	-	-	4	-		
subtotaal	48	73	23	-	4	-	26	1
gem.opp. in ha per bedrijf							0,57	0,50
totaal	193	59	27	2	8	4	163	20
gem.opp. in ha per bedrijf							0,95	0,91

Uit tabel 9.5 blijkt dat 45 (23%) bedrijven witlof trekken in een trekschuur, 100 (52%) in een kas en 48 (25%) in de vollegrond. Ca 52% van het aantal bedrijven trekt witlof met grondverwarming. Ca 2% van het aantal bedrijven trekt witlof in containers. Van de totale oppervlakte witlof wordt 36% getrokken in een trekschuur, 49% in een kas en 15% in de vollegrond. De gemiddelde oppervlakte getrokken witlof is met ca 1,50 ha per bedrijf het hoogst bij het trekken in een trekschuur.

Op 88% van het aantal bedrijven vindt zowel teelt als trek van witlof plaats. Het trekken van witlof zonder teelt komt iets meer voor bij het trekken in een trekschuur en in een kas.

Het trekken van 4 ha witlof of meer per bedrijf komt het meest voor bij het trekken in een trekschuur.

In tabel 9.6 is het aantal bedrijven per grootte- en oppervlakteklasse naar de belangrijkste wijze van trekken van witlof gegeven.

Tabel 9.6. Bedrijven per grootte- en oppervlakteklasse naar belangrijkste wijze van trekken van witlof.

	totaal aantal bedrijven	aantal bedrij- ven zon- der trek	aantal bedrij- ven met trek	in % van het aantal bedrijven						oppervl. getrokken witlof in ha	oppervl. in ha per bedrijf met trek
				waarvan:							
				treksgeluur		bas		vollegrond			
				getrokken witlof in ha		witlofwortelen 10/6/77					
				<1	≥1	<1	≥1	<1	≥1		
<u>grootteklassen</u>											
30-< 70 sbe	195	58	42	5	3	12	5	15	3	60	0,73
70-<130 sbe	197	65	35	3	5	15	6	4	2	67	0,99
130-<210 sbe	166	79	21	2	4	10	4	-	1	45	1,29
210-<350 sbe	79	91	9	3	-	1	5	-	-	11	1,57
350 sbe en meer	18	94	6	-	6	-	-	-	-	2	2,00
totaal	655	71	29	3	4	11	5	6	2	183	0,95
<u>opp. groenten vollegrond</u>											
0,5-< 1 ha	311	77	23	2	1	14	3	5	-	42	0,58
1 -< 2 ha	202	67	33	4	3	10	5	9	1	52	0,79
2 -< 3 ha	58	60	40	5	5	7	10	9	3	30	1,30
3 -< 4 ha	36	64	36	-	8	8	8	-	11	23	1,77
4 -< 5 ha	19	58	42	16	26	-	-	-	-	14	1,75
5 -< 7 ha	20	60	40	5	10	-	15	-	10	20	2,50
7 -<10 ha	7	71	29	14	-	-	-	-	14	3	1,50
15 ha en meer	2	100	0	-	-	-	-	-	-	-	-

Uit tabel 9.6 blijkt dat de gemiddelde oppervlakte getrokken witlof per bedrijf 1 ha of meer is op de bedrijven met 130 sbe en meer. De oppervlakte getrokken witlof per bedrijf neemt over het algemeen toe met de oppervlakte groenten in de vollegrond per bedrijf.

10. Bewaarruimte en wijze van langdurig bewaren

10.1. Bewaarruimte

Er is sprake van luchtgekoelde bewaring indien de lage temperatuur wordt verkregen door te ventileren met koude (nacht)lucht.

Bij mechanische koeling wordt gebruik gemaakt van één of meer koelmachines.

Onder kortstondige bewaring wordt verstaan bewaring gedurende enige dagen (b.v. weekend-koeling) tot - incidenteel - hoogstens enkele weken.

Bij langdurige bewaring wordt een bewaarduur van ten minste enkele maanden nagestreefd.

In tabel 10.1 is het aantal bedrijven gegeven naar aanwezigheid van gekoelde bewaarruimte op het bedrijf.

Tabel 10.1. Bedrijven naar aanwezigheid van gekoelde bewaarruimte.

capaciteit	aantal bedrijven	gekoelde bewaarruimte					
		geen		geen mech. koeling		mechanische koeling	
		aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%
geen gekoelde bewaarruimte	585	585	100	-	-	-	-
totale capaciteit:							
>0- <50 ton	45	-	-	14	31	31	69
50- <100 ton	12	-	-	-	-	12	100
100- <200 ton	11	-	-	5	45	6	55
200- <300 ton	1	-	-	-	-	1	100
>300 ton	1	-	-	1	100	-	-
totaal	655	585	89	20	3	50	8

Uit tabel 10.1 blijkt dat 585 bedrijven geen gekoelde bewaarruimte hebben op het eigen bedrijf. Dit is 89% van het totaal aantal bedrijven.

Van de bedrijven met koelruimte hebben 20 bedrijven geen mechanische koeling en 50 bedrijven mechanische koeling.

In tabel 10.2 is het aantal bedrijven gegeven naar aanwezigheid van gekoelde bewaarruimte op het bedrijf en oppervlakte groenten in de vollegrond.

Tabel 10.2. Bedrijven naar aanwezigheid van gekoelde bewaring op het bedrijf en oppervlakte groenten in de vollegrond.

bewaarcapaciteit	aantal bedrijven	oppervlakte in gebruik voor groenten vollegrond					
		<2 ha		2-<5 ha		≥5 ha	
		aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%
bedrijven zonder gekoelde bewaarruimte op het eigen bedrijf	585	471	81	97	17	17	3
geen mechanische koeling:							
>0-<50 ton	14	12	86	1	7	1	7
100-<200 ton	5	1	20	3	60	1	20
≥300 ton	1	-	-	-	-	1	100
totaal:geen mechanische koeling	20	13	65	4	20	3	15
mechanische koeling:							
totale capaciteit >0-<50 ton							
w.v. >0-<50 ton langdurige bewaring	13	6	46	6	46	1	8
kortstondige bewaring	18	8	44	5	28	5	28
totale capaciteit 50-<100 ton							
w.v. >0-<50 ton kortstondige bewaring	1	1	100	-	-	-	-
50-<100 ton langdurige bewaring	9	3	33	5	56	1	11
kortstondige bewaring	2	1	50	-	-	1	50
totale capaciteit 100-<200 ton	6	3	50	2	33	1	17
totale capaciteit 200-<300 ton	1	-	-	-	-	1	100
totaal mechanische koeling	50	22	44	18	36	10	20
totaal	655	506	77	119	18	30	5

Uit tabel 10.2 blijkt dat op de bedrijven met minder dan 2 ha groenten in de vollegrond op 93% van de bedrijven geen gekoelde bewaarruimte voorkomt. Op de bedrijven met 2-<5 ha is dit 82% en op de bedrijven met ≥5 ha is dit 57%.

Bij de mechanische koeling met een capaciteit van >0-<50 ton hebben 19 bedrijven een kortstondige bewaring en 13 bedrijven een langdurige.

Bij de mechanische koeling met een capaciteit van 50-<100 ton hebben 2 bedrijven een kortstondige bewaring en 9 bedrijven een langdurige.

De bedrijven met een grotere oppervlakte groenten in de vollegrond hebben in de regel een gekoelde bewaarruimte met een grotere capaciteit.

10.2. Belangrijkste wijze van langdurig bewaren

In tabel 10.3 is een overzicht gegeven van het aantal bedrijven naar de belangrijkste wijze van langdurige bewaring van enkele groentegewassen.

Tabel 10.3. Bedrijven naar belangrijkste wijze van langdurige bewaring van enkele groentegewassen.

gewas	aantal bedrijven met langdurige bewaring	in klein fust		in groot fust		in bulk	
		aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%	aantal bedrijven	%
sluitkool	42	11	26	1	2	30	71
knolselderij	28	11	39	1	4	16	57
winterwortelen	40	9	23	-	-	31	78
witlofwortelen	52	13	25	-	-	39	75
totaal	162	44	27	2	1	116	72

Uit tabel 10.3 blijkt dat langdurige bewaring in bulk het meest voorkomt. Het bewaren in klein fust is bij knolselderij van iets meer betekenis dan bij de andere gewassen.

1. Structuurenquête bedrijven met opengrondsgroenten 1977

1. BASISGEGEVENS

Aantal Bedrijfshoofden _____
Geboortejahr (oudste) Bedrijfshoofd _____
Standaardbedrijfseenheden _____ sbe
Bedrijfstype _____
Opp. groenten open grond (mei 1977) _____ ha

Naam en adres _____

_____Registratienr:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. RECHTSPPOSITIE VAN BEDRIJFSHOOFD/BEDRIJF

Natuurlijk persoon:

Persoonlijke onderneming =1
Maatschap of andere samenwerkingsvorm van:
vader en (schoon)zoon =2
gebroeders of kinderen =3
overige relaties =4

Rechtspersoon:

Besloten of naamloze vennootschap =5
Vennootschap onder firma of
commanditaire vennootschap =6
Stichting/overheid =7

code

--	--

3. BEDRIJFSOPVOLGING

(alleen op te geven door zelfstandige
bedrijfshoofden van 50 jaar en ouder)Is er ten minste één potentiële bedrijfs-
opvolger van 16 jaar of ouder beschikbaar?

Ja, één opvolger =1
Ja, twee of meer opvolgers =2
neen =3
niet van toepassing =4

4. HOOFDBEDRIJFSGEBOUW

Is op het bedrijf een hoofdbedrijfsgebouw
aanwezig? Ja = 1 neen = 2Zo ja, is het hoofdbedrijfsgebouw bereikbaar over
een verharde weg voor vrachtauto's?

Ja = 3 neen = 4 niet van toepassing = 5

Zo ja, bereikbaar voor vrachtauto's met een
laadvermogen van:

uitsluitend tot 10 ton = 1
10 ton en meer = 2
niet van toepassing .. = 3

Heeft het bedrijf de beschikking over krachtstroom?

Ja, voldoende = 4
Ja, doch onvoldoende .. = 5
neen = 6

Is op het bedrijf een gekoelde ruimte aanwezig
voor bewaring van groenten open grond?

Ja = 7 neen = 8

Zo ja:

capaciteit alleen luchtgekoelde ruimte
capaciteit alleen mechanisch gekoelde ruimte

Rubr.	ton
01	
02	

Mechanisch gekoelde ruimte in hoofdzaak
bestemd voor:

kortstondige bewaring = 1
langdurige bewaring .. = 2
niet van toepassing .. = 3

code

--	--

5. ARBEIDSKRACHTEN INGESCHAKELD BIJ
DE TEELE VAN GROENTEN OPEN GROND

Regelmatig werkzaam:

gezinsarbeidskrachten

niet-gezinsarbeidskrachten

Werkzaam bij de teelt
van groenten open grond

Rubr.	Aantal volledige arbeidsdagen
01	
02	
03	
04	
05	
06	
07	
08	
09	
10	

6. OPPEERVLAKTE (gemeten maat)
EN VERKAVELING

Totale bedrijfsoppervlakte

Grond in gebruik voor de teelt van
groenten open grond:

Totale oppervlakte

Oppervlakte ontsloten
door een verharde wegOppervlakte bereikbaar over een ver-
harde weg vanaf het hoofdbedrijfs-
gebouw over een afstand van:
kleiner dan 500 meter

500 tot 1 500 meter

1 500 meter en meer

Oppervlakte gehuurd of door ruil ver-
kregen

Rubr.	ha	a
01		
02		
03		
04		
05		
06		
07		

In oppervlakte voornaamste groentegewas geteeld op grond,
gehuurd of door ruil verkregen:

Aardbeien = 1 Prei = 5

Spruitkool = 2 Knolselderij = 6

Witlofwortelen = 3 Een ander groentegewas = 7

Waspeen = 4 Niet van toepassing .. = 8

code

--	--

Aantal kavels, geheel of gedeeltelijk in
gebruik voor de teelt van groenten
open grond:

kleiner dan 1 ha

1 tot 2 ha

2 tot 4 ha

4 ha en groter

Rubr.	Aantal
01	
02	
03	
04	

7. DRAINAGE, WATERVOORZIENING EN BEREKENING

Is ten minste de helft van de grond in gebruik voor de teelt van groenten open grond gedraineerd?

- ja, hoofdzakelijk via een open systeem ... = 1
ja, hoofdzakelijk via een gesloten systeem = 2
neen = 3

Gemiddelde slootwaterstand beneden het maaiveld

Voornaamste herkomst van water voor de opengronds-groententeelt ongeacht de wijze van toediening:

- oppervlaktewater = 1
grondwater = 2
leidingwater ... = 3

Is op het bedrijf beregeningsapparatuur aanwezig voor de teelt van groenten open grond?

- ja = 4 neen = 5

Alleen voor bedrijven met beregeningsapparatuur

Op welke wijze wordt hoofdzakelijk beregend?

- door middel van een vaste regenleiding = 1
door middel van een verplaatsbare regenleiding = 2
niet van toepassing = 3

Kunt U, als dat nodig is, de totale daarvoor in aanmerking komende oppervlakte groenten open grond tijdig beregenen?

- ja = 4 neen = 5 niet van toepassing = 6

Zo neen, wat is hiervan de voornaamste oorzaak?

- niet voldoende water aanwezig = 7
nagenoeg alleen ongeschikt water aanwezig = 8
ontoreikende capaciteit van de berege-ningsinstallatie = 9
niet van toepassing = 0

Hoe groot is de oppervlakte groenten open grond die U, als dat nodig is, niet of niet tijdig kunt beregenen?

ha	a

8. TREKKERS

Maaht U bij de teelt van groenten open grond gebruik van één of meer trekkers in eigendom of mede-eigendom?

- ja = 1 neen = 2

Zo ja, hoe groot is het aantal per soort trekker?

Trekkers met minder dan 4 wielen, minder dan 5 pk

Rubr.	Aantal
01	

Trekkers met minder dan 4 wielen, 5 pk en meer

Rubr.	Aantal
02	

4-wielige trekkers, minder dan 20 pk

Rubr.	Aantal
03	

4-wielige trekkers, 20 tot 40 pk

Rubr.	Aantal
04	

4-wielige trekkers, 40 pk en meer

Rubr.	Aantal
05	

9. OOGST, BEWARING EN AFZET

Op welke wijze worden op het bedrijf de volgende gewassen doorgaans geoogst?

- hoofdzakelijk in klein fust = 1
hoofdzakelijk in groot fust = 2
hoofdzakelijk in bulk = 3
niet van toepassing = 4

- Winterwortelen
Kroten
Spruiten
Waspeen
Sluitkool
Augurken
Prei

Op welke wijze worden op het bedrijf de volgende gewassen doorgaans langdurig bewaard?

- hoofdzakelijk in klein fust = 1
hoofdzakelijk in groot fust = 2
hoofdzakelijk in bulk = 3
niet van toepassing = 4

- Winterwortelen
Witlofwortelen
Kroten
Waspeen
Sluitkool
Knolselderij

Welke oogstmethode wordt bij de volgende gewassen (met de daarbij aangegeven minimale teeltomvang) doorgaans toegepast?

- hoofdzakelijk machinaal = 1
hoofdzakelijk met de hand = 2
niet van toepassing = 3

- Winterwortelen 0,5 ha ...
Kroten 0,5 ha
Stamslabonen 0,25 ha ...
Witlofwortelen 0,5 ha ...
Spruiten 0,5 ha
Waspeen 0,10 ha
Boerenkool 0,5 ha
Spinazie 1,0 ha
Tuinbonen 1,0 ha

Voornaamste bestemming van:

- Winterwortelen: directe aflevering = 1
langdurige bewaring op het bedrijf = 2
niet van toepassing = 3
Kroten: directe aflevering = 4
langdurige bewaring op het bedrijf = 5
niet van toepassing = 6
Stamslabonen: verse consumptie = 7
industrie = 8
niet van toepassing = 9

Teelt U groenten op contract?

- ja = 1 neen = 2

Zo ja, hoe groot is Uw geldomzet van gecontracteerde groenten in % van Uw totale geldomzet van alle groenten?

- minder dan 20% = 3
20 tot 40% = 4
40 tot 60% = 5
60 tot 80% = 6
80% en meer = 7
niet van toepassing = 8

10. LOONWERK

Maakt U gebruik van loonwerk:

voor grondbewerking?

ja = 1
neen = 2

voor verzorgingswerkzaamheden?

ja = 3
neen = 4

voor oogstwerkzaamheden?

ja = 5
neen = 6

code	

11. TREKKEN VAN WITLOF

Teelt U witlofwortelen?

ja = 1 neen = 2

Trekt U witlof?

ja = 3 neen = 4

Zo ja, waar vindt in hoofdzaak het trekken van witlof plaats?

Trekkschuur:

met containers	= 1
zonder containers, zonder dekaarde	= 2
zonder containers, met dekaarde	= 3
niet van toepassing	= 4

Kas:

met grondverwarming	= 5
zonder grondverwarming ..	= 6
niet van toepassing	= 7

Open grond:

met grondverwarming	= 8
zonder grondverwarming ..	= 9
niet van toepassing	= 0

code	

code	

ha	a

Oppervlakte getrokken witlof in 1976/'77

12. Groenten open grond

Totale oppervlakte 1977/'78

	Rubr.	ha	a		Rubr.	ha	a		Rubr.	ha	a
Aardbeien	01			Poot- en plantuien	14			Spitskool	27		
Andijvie	02			Pestelein	15			Spruitkool	28		
Asperges	03			Prei	16			Stamslabonen	29		
Augurken	04			Raapstelen	17			Stoelonen	30		
Blad- en snijselderij ..	05			Rabarber	18			Tuinbonen	31		
Bloenkool	06			Radijs	19			Waspeen	32		
Boerenkool	07			Rode kool:				Winterwortelen	33		
speen	08			vroeg en herfst	20			Witlofwortelen	34		
Ervten, groen te oogsten	09			bewaar	21			Witte kool:			
Knolselderij	10			Savoie kool:				vroeg en herfst	35		
Kropsla	11			vroeg en herfst	22			bewaar	36		
Krouten	12			bewaar	23			Zaai-uien	37		
Peterselie	13			Schorseneren	24			Zilveruitjes	38		
				Sjalotten	25			Overige groenten	39		
				Spinazie	26						

11.2. Indeling van gewassen naar groepen

Uigewassen

Poot- en plantuien

Sjalotten

Zaaiuien*

Zilveruitjes

Koolgewassen

Bloemkool*

Boerenkool

Rode kool*

Savooie kool

Spitskool

Spruitkool*

Witte kool*

Blad-, stengel- en vruchtge-
wassen

Aardbeien*

Andijvie

Asperges*

Augurken*

Blad- en snijselderij

Kropsla*

Peterselie

Postelein

Prei*

Raapstelen

Rabarber

Spinazie

Wortel- en knolgewassen

Bospeen

Knolselderij*

Kröten

Radijs

Schorseneren

Waspeen*

Winterwortelen*

Witlofwortelen*

Peulvruchten

Erwten, groen te oogsten*

Stamslabonen*

Stokbonen

Tuinbonen

* In de desbetreffende tabellen afzonderlijk onderscheiden.